

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

DERES REF.:

VÅR REF.:

2017/00681-015 IWV/ggr
810.6

DATO:

06.06.2017

STRAFFESAKSBEHANDLINGEN I POLITIET – FØRSTE TERTIAL 2017

1. INNLEDNING

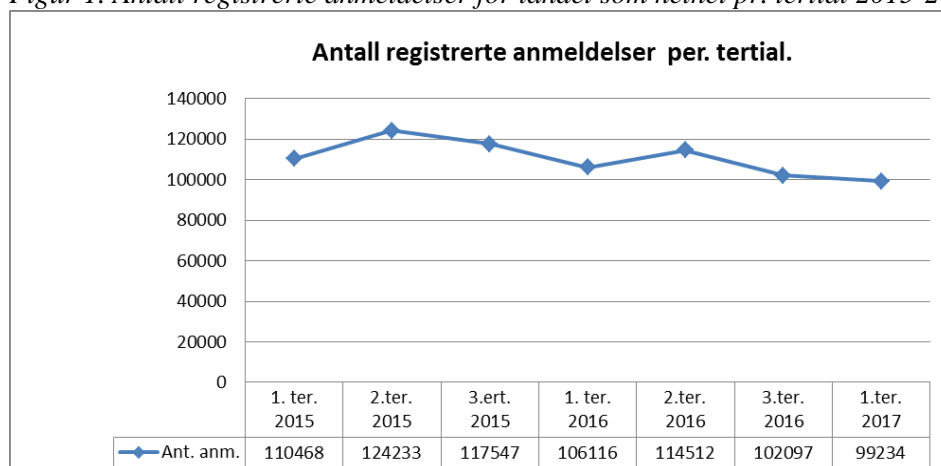
Det vises til tildelingsbrev til Den høyere påtalemyndighet for 2017, hvor det bes om at riksadvokaten tertialvis orienterer om politiets straffesaksbehandling mv. I tråd med praksis knyttes rapportering i hovedsak til utviklingen for landet som helhet og hovedresultater. Rapporten bygger i utgangspunktet på faste statistikker fra Strasak. Innføringen av ny straffelov i 2015 medførte som kjent endringer i enkelte av statistikkgrunnlagene, idet en del nye koder ble innført, koder ble overført til andre statistikkgrupper/sakskategorier og det ikke lenger skilles mellom forbrytelser og forseelser, jf. vår rapporteringer for 2015 og 2016 hvor det redegjøres nærmere for dette. Endringene innebærer at det i en rekke sammenhenger er utfordrende å foreta sammenligninger fra tidligere år enn 2016.

2. ANMELDTE LOVBRUDD

2.1 Antall registrerte anmeldelser totalt

Ved utløpet av første tertial 2017 var det for landet som helhet registrert 99 354 anmeldelser mot 106 116 i første tertial 2017. Det gir en reduksjon på 6 762 anmeldt lovbrudd eller 6,3 %. Figur 1 viser antall anmeldelser per tertial i 2015-2017.

Figur 1. Antall registrerte anmeldelser for landet som helhet pr. tertial 2015-2017 JUS 068

Som diagrammet viser varierer antall anmeldelser noe fra tertial til tertial og som det fremgår ble det både i 2015 og 2016 registrert et noe høyere antall anmeldelser i andre tertial enn i året forøvrig.

På årsbasis har det for landet som helhet siden 2013 vært en reduksjon i antall registrerte anmeldelser. Resultatene for første kvartal 2017 tyder på at denne tendensen vedvarer.

Utviklingen er imidlertid ikke sammenfallende i samtlige politidistrikter, da det ses en økning i antall anmeldelser første kvartal ved Vest- og Troms politidistrikt. Økningen er på henholdsvis 29 og 42 anmeldte forhold og således liten for begge distriktene. Troms politidistrikt hadde for hele 2016 en økning på 329 anmeldelser eller 4,9 % sammenlignet med 2015. Tendensen til økning i antall registrerte anmeldelser i distriktet synes således å vedvare. I de øvrige distriktene ses en nedgang i den registrerte kriminaliteten sammenlignet med første tertial i fjor. De to distriktene med størst nedgang er Sør-Øst politidistrikt hvor det ses en nedgang på 2 314 registrerte anmeldelser eller 16,3 % og Agder politidistrikt hvor det ses en nedgang på 1 314 anmeldelser eller 18,9 %.

2.2 Antall registrerte anmeldelser innen ulike lovbruddskategorier

Tabell 1 gir en oversikt over av antall anmeldelser innen de ulike lovbruddskategoriene for landet som helhet i første tertial 2016 og 2017.

Tabell 1. Antall anmeldelser per lovbruddskategori for landet som helhet første tertial 2016 og 2017 Jus 068

	2016	2017	Diff. i antall	Diff. i %
Økonomi	8 507	8 409	-95	-1,2 %
Vinning	34 375	29 650	-4 725	-13,7 %
Vold	10 277	10 573	+296	+2,9 %
Sedelighet	2 273	2 655	+382	+16,8 %
Narkotika	13 851	12 378	-1473	-10,6 %
Skadeverk	4 967	5 207	+240	+4,8 %
Miljø	661	556	-95	-15,9 %
Arbeidsmiljø	247	257	+10	+4,0 %
Trafikk	18 087	17 547	-540	-2,9 %
Annen	12 871	12 122	-749	-5,8 %
Totalt	106 116	99 354	-6 675	

				-6,0 %
--	--	--	--	--------

Som tabellen viser er den største endringen i antall registrerte lovbrudd innen kategorien *vinning*. Det er her en reduksjon på 4 725 registrerte lovbrudd eller 13,7 %. Størst er nedgangen ses for statistikkodene; "mindre tyveri div." (-872), "tyveri fra person i salgslokaler som butikk, kafe mv" (-473) og "grovt tyveri fra bolig" (-368). Grovt tyveri fra bolig oppleves ofte som svært skremmende og integritetskrenkende for de som rammes, og det er positivt at det i de senere år er registrert en nedgang innen denne sakskoden, og ikke minst at denne vedvarer.

Det ses en økning i antall *seksuallovbrudd* på hele 14,1 % eller 329 saker. Dette er en sakskategori hvor det over tid har vært en økning i antall registrerte anmeldelser. Økningen for hele 2016 sammenlignet med 2015 utgjorde 1 309 anmeldelser. Ser man på utviklingen de siste fem årene har det i denne kategorien vært en økning på hele 73,0 %. Sammenlignet med første tertial i fjor er det særlig innen statistikkodene "fremvisning av seksualiserte bilder" (+2409) og "pornografi via data" (+113) at det registreres en økning. Det ses videre en økning i antall registrerte anmeldelser for seksuell omgang med og voldtekt av barn under 14 år, dvs. fra 217 anmeldelser i første tertial 2016 til 238 anmeldelser i samme periode i år. Seksuell omgang med barn mellom 14-16 år og seksuell handling med barn under 16 år er økt fra 577 saker i første tertial 2016 til 733 saker i år. Økningen i antall overgrepssaker med barn er urovekkende.

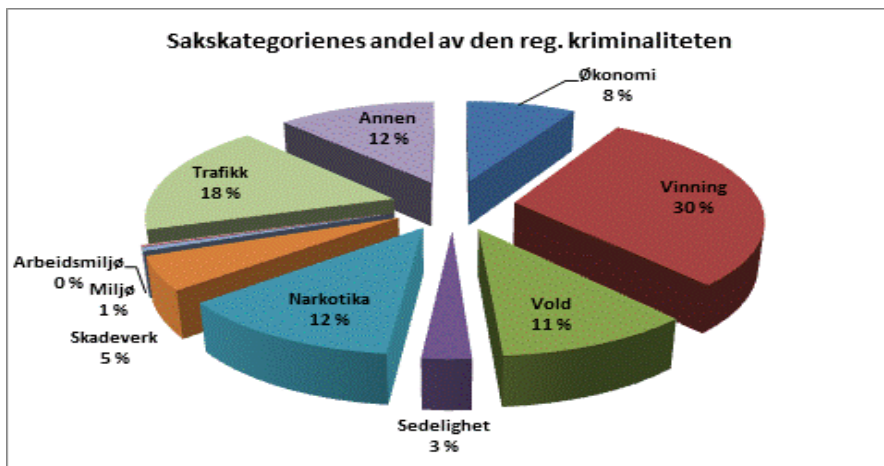
Kategorien *vold*, som nå også omfatter trusler, viser likeledes en økning. Det er totalt innen kategorien en økning på 382 saker eller 3,7 % sammenlignet med første tertial 2017. Også innen denne kategorien har det over tid vært en økning i antall registrerte anmeldelser. Sammenlignet med første tertial i fjor er det en særlig økning i antall anmeldelser innen statistikkodene for "trusler" (+206) og "hensynsløs atferd" (+391). Videre registreres en fortsatt økning i antall anmeldelser for "mishandling i nære relasjoner med kroppskrenkelse". Innenfor denne sakskoden er antallet økt fra 641 anmeldelser første tertial 2016 til 855 anmeldelser i samme periode i år. Andelen saker hvor barn er fornærmet synes økende i mishandlingssakene.

Antall anmeldelser for *narkotikalovbrudd* er redusert med 1 469 anmeldelser dvs. med 10,6 % sammenlignet med første tertial i fjor. Nedgangen innen denne kategorien er i hovedsak knyttet til bruk og besittelse av narkotika. Dette er områder hvor man over tid har sett en nedgang og hvor antall anmeldelser i stor grad avspeiler politiet og tollvesenets aktivitetsnivå.

Antall anmeldte *skadeverk* har gått noe opp, dvs. fra 5 003 anmeldelser første tertial 2016 til 5 207 i 2017. Dette gir en økning på 204 anmeldelser eller 4,1 %. Antall *trafikkforhold* er reduserte fra 18 085 til 17 547, dvs. med 538 saker eller 3 % sammenlignet med første tertial i fjor, mens man for hele 2016 registrerte en mindre økning i denne sakskategorien sammenlignet med 2015.

Den forholdsmessige fordelingen av lovbruddskategoriene i første kvartal 2017 fremgår av figur 2.

Figur 2. Sakskategoriernes forholdsmessige fordeling første tertial 2017 JUS 068

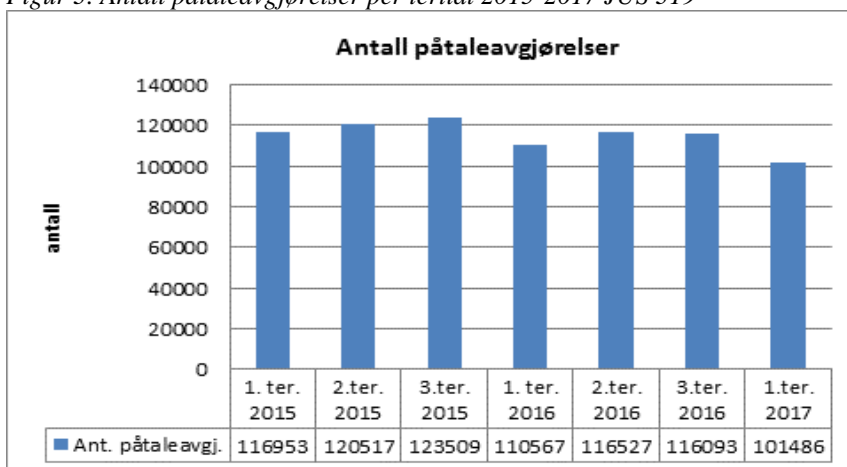

Som figuren viser utgjør vinning 30 % av den registrerte kriminaliteten, mens narkotika utgjør 12 % og vold 11 %.

3. PÅTALEAVGJORTE LOVBRUDD

Det er første tertial 2017 påtaleavgjort totalt 101 486 saker mot 110 567 i samme periode i fjor. Dette utgjør en nedgang på 9 081 avgjørelser eller 8,2 %. Figur 3 viser antall påtaleavgjørelser per tertial fra 2015. Som det fremgår har første tertial 2017 det laveste antallet påtaleavgjørelser i perioden. Antall avgjørelser i en periode må ses i sammenheng med antall registrerte anmeldelser i perioden og eventuelle restanseaksjoner. Nedgangen i antall anmeldelser kan således forklare noe av den nedgangen som nå registreres, men like fullt verdt å merke seg.

Figur 3. Antall påtaleavgjørelser per tertial 2015-2017 JUS 319

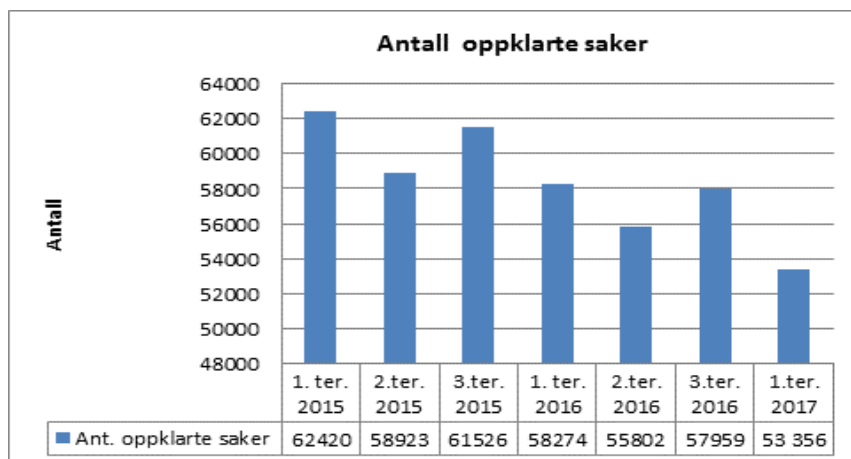
Det er første kvartal 2017 påtaleavgjort flest saker innen kategorien vinning, dvs. 30 606 saker. Dette er en nedgang fra samme periode i fjor hvor det ble påtaleavgjort 36 249 saker. I kategorien sedelighet ses en økning i antall påtaleavgjørelser fra 1 970 saker første tertial 2016 til 2 456 saker i 2017.

4. OPPKLARING

4.1 Antall oppklarte saker

53 356 av de påtaleavgjorte sakene i første tertial 2017 er oppklart. Figur 4 viser antall oppklarte lovbrudd per tertial fra 2015. Som det fremgår er antall oppklarte saker første kvartal 2017 det laveste i perioden.

Figur 4. Antall oppklarte saker per tertial JUS 319 for landet som helhet

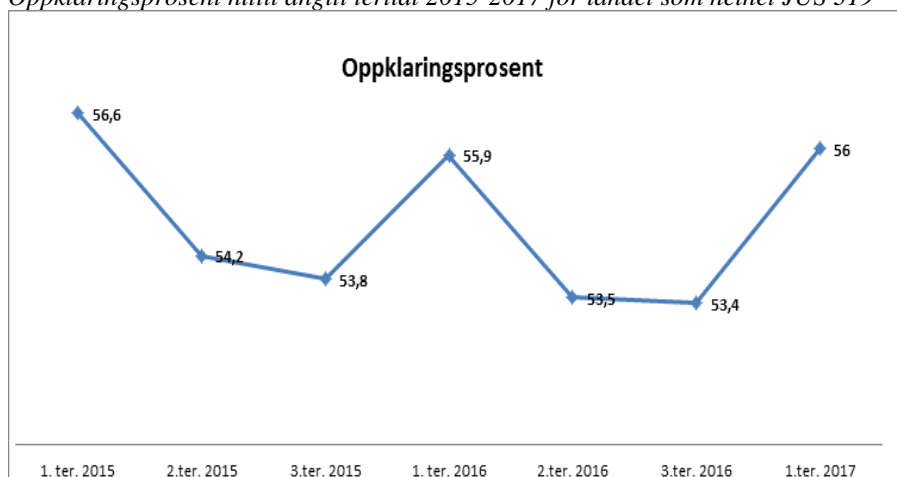

4.2 Gjennomsnittlig oppklaringsprosent

Det er for 2017 ikke stilt krav om en generell gjennomsnittlig oppklaringsprosent for landet som helhet. Høy oppklaring er imidlertid et av riksadvokatens overordnede mål for straffesaksbehandlingen, og det forutsettes at det tilstrebes en høy oppklaring i de sakene som politiet etterforsker, spesielt innen de prioriterte saksområdene, jf. nærmere riksadvokatens rundskriv nr. 1/2017 Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingene i 2017 – politiet og statsadvokatene.

Gjennomsnittlig oppklaringsprosent første tertial 2017 er for landet som helhet 56,0 %. Dette er tilnærmet likt med første tertial i fjor, hvor den var 55,9 %. Gjennomsnittlig oppklaringsprosent for hele 2016 var noe lavere, dvs. 53,4 %. Stresak har ikke en egen statistikk som viser oppklaringsprosenten per tertial for landet som helhet, men kun gjennomsnittet "hittil" i det enkelte år. Statistikken senere i et år påvirkes således av resultatene tidligere i året. Som figur 5 viser, var oppklaringsprosenten både i første tertial 2015 og 2016 høyere enn ved de senere angitte målepunktene i diagrammet. Siden resultatene senere i året påvirkes av første tertial er i realiteten "fallet" i oppklaringsprosenten gjennom året større enn diagrammet skulle tilsi!

Oppklaringsprosent hittil angitt tertial 2015-2017 for landet som helhet JUS 319

Oppklaringsprosenten varierer mellom de enkelte politidistriktene. Første tertial 2017 har Nordland politidistrikt den høyeste gjennomsnittlige oppklaringsprosenten med 67,4 %, mens Oslo har den laveste med 43,1 %. Siden Oslo politidistrikt har et stort antall saker vil distriktets resultater i stor grad påvirke gjennomsnittresultatene for landet som helhet. Den variasjon som registreres mellom distriktene kan i noen grad forklares med ulik kriminalitet og det enkelte distriktets ressursinnsats.

4.3 Gjennomsnittlig oppklaringsprosent innen ulike sakskategorier

Det er heller ikke for de ulike sakskategoriene fastsatt gjennomsnittlige resultatmål for landet som helhet, men på bakgrunn av drøftinger mellom Politidirektoratet, statsadvokatene og lokalt politidistrikt er det fastsatt lokale mål for enkelte sakstyper som riksadvokaten forutsetter at det enkelte distrikt søker oppnådd. Generelt sett følger det som nevnt av riksadvokatens rundskriv nr. 1/2017, at de prioriterte sakene skal søkes oppklart så langt råd er og at det ved grov integritetskrenkende kriminalitet som vold og seksuallovbrudd skal det tilstrebes en særlig høy oppklaring. Men også mindre alvorlige forhold og saker som rammer folk flest, som vinningslovbrudd, må søkes oppklart. Svake resultater over tid innen disse kriminalitetsområdene vil svekke den alminnelige trygghetsfølelsen i samfunnet og befolkningens generelle tillit til politiet.

Som tabell 2 viser, er oppklaringsprosenten innen de ulike sakskategoriene i stor grad sammenfallende i første tertial 2016 og 2017. Oppklaringsprosenten for *vold* er 56,8 % første tertial 2017. Innen denne kategorien har statistikkodene for "vern av den personlige frihet" (kodene 1651 til 1968) en gjennomsnittlig oppklaringsprosent på 50,8 %, mens statistikkodene for "voldslovbrudd mv." (kode 1751 til 1798) har en gjennomsnittlig oppklaringsprosent på 49,9 %. Kodene for "mishandling i nære relasjoner" har en lav gjennomsnittlig oppklaring med kun 25,8 og 25,3 %, mens koden for "*grov* mishandling i nære relasjoner med kroppskrenkelse" har en gjennomsnittlig oppklaringsprosent på 50 %. Kategorien sedelighet har en oppklaringsprosent på 62 % første tertial 2017 mot 63 % i samme periode i fjor.

Tabell 2. Oppklaringsprosent innen ulike lovbrudds kategorier første tertial 2016 og 2017 for landet som helhet, JUS 319

	2016	2017
Økonomi	32,7	33,2
Vinning	28,3	28,5
Vold	56,8	56,5
Sedelighet	63,0	62,0
Narkotika	84,7	82,5
Skadeverk	23,0	23,2
Miljø	67,7	65,8
Arbeidsmiljø	65,6	75,2
Trafikk	85,3	85,1
Annen	75,5	75,6
Totalt	55,9	56,0

5. SAKSBEHANDLINGSTID

5.1 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker

En effektiv straffesaksjede forutsetter ikke bare at straffbare handlinger oppklares og følges opp med adekvate reaksjoner, men også at saksbehandlingstid er kort. For 2017 er det ikke stilt noe generelt krav til gjennomsnittlig saksbehandlingstid på landsbasis, men det følger av riksadvokatens rundskriv nr. 1/2017 at det skal tilstrebes kort saksbehandlingstid i de sentralt prioriterte sakene, i saker med varetektsfengsling, i saker med opphør av tvungent psykisk helsevern /tvungen omsorg og prøveløslatelse fra forvaring og i saker med gjengangere. På enkelte

nærmere angitte områder er det imidlertid, som tidligere år, stilt spesifikke krav til saksbehandlingstiden. Disse vil bli nærmere gjennomgått i punkt 5.2-5-4.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for oppklarte saker for landet som helhet er i første tertial 94 dager. Dette er samme resultat som i 2016, mens den i 2015 var 100 dager. Troms politidistrikt peker seg ut med den laveste saksbehandlingstid, dvs. 62 dager. Sør Øst ligger høyest med 123 dager, mens Oslo har 80 dager.

5.2 Voldtektssaker

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for voldtektssaker (straffeloven §§ 291-294) skal ikke overstige 130 dager fra anmeldelse til påtalevedtak. Første tertial 2017 er saksbehandlingstiden i henhold til POD 193 dager¹, mot 163 i samme periode i fjor.

5.3 Grov kroppskrenkelse

I saker som gjelder grov kroppskrenkelse, kroppsskade og grov kroppsskade (straffeloven §§ 272-274), skal saksbehandlingstiden i oppklarte saker ikke overstige 90 dager fra anmeldelse til påtalevedtak i politiet, med mindre hensynet til etterforskingen eller andre omstendigheter gir grunn til det. Første tertial er den 116 dager mot 107 dager samme periode i fjor, jf. JUS 605. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hele 2016 var 106 dager.

5.4 Saker med mistenkte under 18 år

I saker mot personer som var under 18 år på handlingstiden, skal spørsmålet om tiltale avgjøres innen seks uker etter at vedkommende er å anse som mistenkt, med mindre hensynet til etterforskingen eller andre særlige grunner gjør det nødvendig. Første tertial 2017 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for de oppklarte sakene 40 dager mot 38 dager i samme periode i fjor. For hele 2016 var saksbehandlingstiden for disse sakene 39 dager.

5.5 Tilrettelagte avhør

Det er for gjennomføring av tilrettelagte avhør satt sentrale frister jf. straffeprosessloven § 239e. POD publiserer månedlig statistikknotat over saksbehandlingstiden som det i denne sammenheng vises til.

Det er totalt for første tertial påtaleavgjort 1 329 saker hvor det er gjennomført tilrettelagte avhør, hvorav 688 er oppklart. Saksbehandlingstiden frem til påtaleavgjørelse er for de oppklarte sakene 227 dager. Dette er prioriterte saker hvor det bør tilstrebes en kort gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

6. RESTANSER

Det er fastsatt følgende resultatkrav for politiets straffesaksrestanser i Justis- og beredskapsdepartementets tildelingsbrev til Politidirektoratet for 2017;

- Antall *ikke påtaleavgjorte* saker eldre enn 12 mnd. skal ikke overskride 5000
- Antall *ikke påtaleavgjorte* saker eldre enn 3 mnd. skal ikke overskride 30 000

Det er på bakgrunn av drøftinger mellom Politidirektoratet, statsadvokatene og lokale politidistrikt fastsatt lokale mål for restansene, som riksadvokaten forutsetter blir nådd.

Ved utgangen av første kvartal 2017 var det for landet som helhet totalt 66 344 ikke påtaleavgjorte saker. Av disse var 33 805 over 3 måneder, hvorav 6 914 var eldre enn 12 måneder. Til sammenligning var det første tertial 2105 totalt 69 212 ikke påtaleavgjorte saker. 35 782 av disse var over 3 måneder, hvorav 7 855 var eldre enn 12 måneder. Tabell 3 viser utvikling per tertial fra 1.1. 2016 til og med første tertial 2017.

¹ Det er ikke utarbeidet sentral statistikk i Strasak som viser resultatene for dette parameteret.

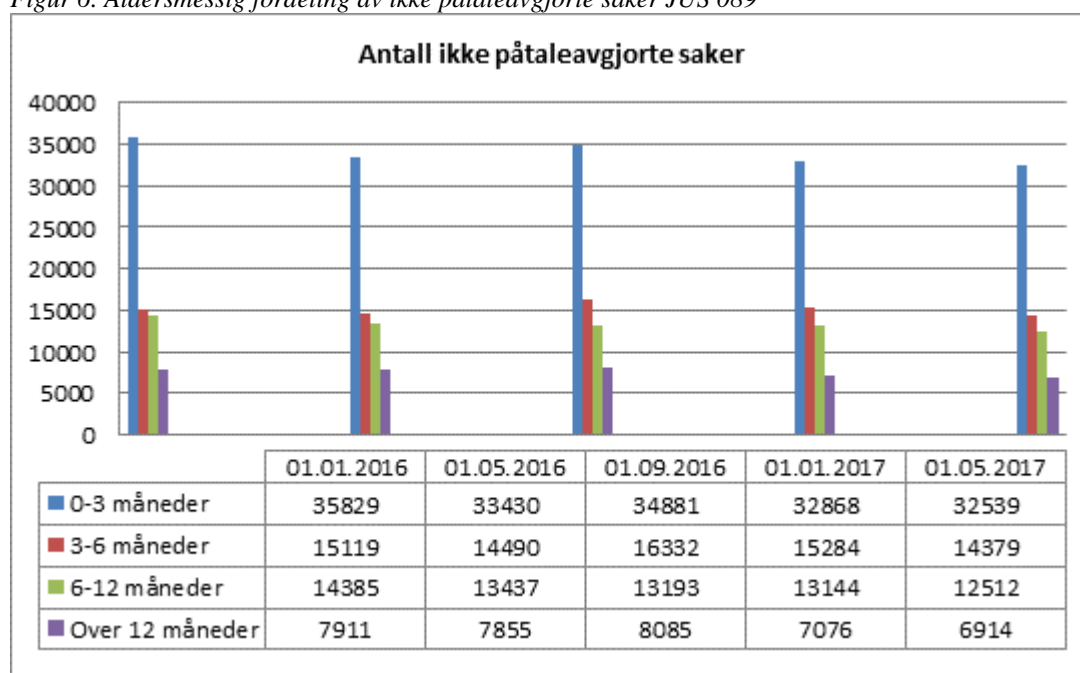
Tabell 3. Antall ikke påtaleavgjorte saker 2016-2017 JUS 089

Ikke påtaleavgjorte saker	1.1.2016	1.5.2016	1.9.2016	1.1.2017	1.5.2017
Totalt	73 244	69 212	72 491	68 372	66 344
Over 3 måneder	37 829	35 782	37 610	35 504	33 805
Over 12 måneder	7 911	7 855	8 085	7 076	6 914

Som tabellen viser har det vært en positiv nedgang i antall ikke påtaleavgjorte saker de to siste tertialene, etter at det i andre tertial 2016 ble registrert en økning i antall saker. Som det fremgår av foranstående er man 3 805 saker fra resultatmålet for saker over 3 måneder og 1 914 saker fra resultatmålet for saker over 12 måneder.

Neste figur viser aldersfordelingen av de ikke påtaleavgjorte sakene per tertial fra 1.1.2016.

Figur 6. Aldersmessig fordeling av ikke påtaleavgjorte saker JUS 089

Som det fremgår av figuren har det vært en positiv nedgang i alle aldersgruppen de to siste tertialene.

Antall *ikke rettskraftige saker* er ved utgangen av første tertial totalt 144 663 saker. Av disse er 78 319 påtaleavgjort. 42 800 av de *ikke rettskraftige sakene* er over 12 måneder, hvorav 35 886 er påtaleavgjort.

Restansesituasjonen er ulik innen de enkelte politidistriktene. Antall restanser må nødvendigvis ses i sammenheng med antall anmeldelser i det enkelte distrikt. Per første tertial fremstår restansesituasjonen som særlig utfordrende i Vest politidistrikt hvor det er 4 890 ikke påtaleavgjorte saker over 3 måneder. Oslo politidistrikt som har langt flere anmeldelser per år har til sammenligning 4 801 ikke påtaleavgjorte saker over 3 måneder. Sett i forhold til antall anmeldelser i 2016 utgjør antall ikke påtaleavgjorte saker per første tertial 2017 eldre enn 3 måneder 6,5 % i Oslo, mens de i Vest utgjør 15,3 %.

7. INNSATSEN MOT ORGANISERT KRIMINALITET

I sin rapportering til riksadvokaten har statsadvokatene ikke meldt om vesentlige endringer siden årsskiftet, og en nøyer seg i denne omgang i det vesentlige å vise til årsrapporten for 2016. Ut fra anmeldelsesstatistikken, JUS 065, kan man imidlertid se at det første tertial 2017 er registrert 70 anmeldelser for grov narkotikakriminalitet mot 66 i samme periode i fjor. Antall anmeldelser for grov narkotikakriminalitet vil dels være resultater av målrettet satsning i politiet og hos tollvesenet. Videre er det opprettet 15 anmeldelser for menneskehandel mot 12 i samme periode i fjor.

8. OPPSUMMERING

Straffesaksbehandlingen i første tertial sammenfattes som følger:

- Anmeldte, påtaleavgjorte og oppklarte lovbrudd fortsetter å synke.
- Gjennomsnittlig oppklaringsprosenten (alle lovbrudd) er 56,0 %. Dette er tilnærmet samme resultat som første tertial i fjor hvor den var 55,9 %.
- Gjennomsnittlig oppklaringsprosenten for kategoriene vold og sedelighet er på henholdsvis 56,5 % og 62,0 %.
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid (all lovbrudd) for oppklarte forhold er 94 dager/totalt 74 dager
 - Fristsakene;
 - ✓ Voldtekt – gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forhold er 172 dager/totalt 193 dager
 - ✓ Grov kroppskrenkelse – gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forhold er 116/totalt 102 dager
 - ✓ Unge lovbytere – gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forhold er 43 dager/ totalt 40 dager
- Antallet ikke-påtaleavgjorte saker over 3 måneder er 33 805, hvorav 6 914 er over 12 måneder.

9. VURDERINGER – UTFORDRINGER

Politiet har utfordringer knyttet til kravene for saksbehandlingstid ved voldtektssakene og voldssakene med frist, og det registreres her en økning i saksbehandlingstiden sammenlignet med første tertial i fjor. Det er positivt at restansene viser nedgang. Fortsatt oppmerksomhet på dette området for å nå årets resultatmål er like fullt viktig, og de distriktene som har særlig utfordringer på dette området må arbeide målrettet og systematisk for å redusere sine restanser.

Politidistriktene er for tiden inne i en krevende omstillingsperiode, og det må forventes at dette i en viss grad kan påvirke innsatsen og resultatene på straffesaksområdet. Det er imidlertid viktig at innsatsen knyttet til den daglige kriminalitetsbekjempelse søkes opprettholdt, og at straffesaksarbeidet blir gitt nødvendig prioritet slik at kravet om høy kvalitet og effektivitet kan nås.

Tor-Aksel Busch
(sign)

Ingrid Wirum
kst. statsadvokat
(sign)

Gjenpart: 1. Politidirektoratet
2. Statsadvokatembetene
3. Politimestrene